

Z8/20. zasedání Zastupitelstva města Brna
konané dne 6.10.2020

Informativní zpráva "Sociální péče o osoby ohrožené sociálním vyloučením v Brně - kontaktní (komunitní) centra pro lidi bez domova v době pandemie a v dalším období"

Anotace

Odbor sociální péče předkládá informativní zprávu s názvem "Sociální péče o osoby ohrožené sociálním vyloučením v Brně - kontaktní (komunitní) centra pro lidi bez domova v době pandemie a v dalším období".

Návrh usnesení

Zastupitelstvo města Brna

1. bez usnesení

Podpis zpracovatele pro archivaci

Zpracovatel

Elektronicky podepsáno

PaedDr. Jan Polák CSc.

vedoucí odboru - Odbor sociální péče

24.9.2020 v 13:20

Garance správnosti, zákonnosti materiálu

Spolupodepisovatel

Elektronicky podepsáno

Mgr. Radek Řeřicha

vedoucí Úseku 4. náměstka primátorky - Úsek 4.

náměstka primátorky

24.9.2020 v 20:57

Důvodová zpráva

Odbor sociální péče předkládá informativní zprávu s názvem "Sociální péče o osoby ohrožené sociálním vyloučením v Brně – kontaktní (komunitní) centra pro lidi bez domova v době pandemie a v dalším období".

Informativní zpráva

"Sociální péče o osoby ohrožené sociálním vyloučením v Brně – kontaktní (komunitní) centra pro lidi bez domova v době pandemie a v dalším období"

Magistrát města Brna

Odbor sociální péče – Oddělení koncepce a plánování služeb

Koliště 19 | 601 67 Brno

e-mail: kpss@brno.cz | www.socialnipece.brno.cz

září 2020

Charakteristika cílové skupiny

Lidé bez domova představují rozmanitou sociální skupinu, která se často vyznačuje kumulací různých problémů. Ty je možné identifikovat jednak v oblasti bydlení, která je pro ně společná a projevuje se absencí střechy nad hlavou nebo využíváním krizového, nevhodného či nejistého bydlení, a jednak v jedné či více dalších oblastech, ve kterých lze identifikovat příčiny jejich životní situace spojené s bezdomovectvím. Těmito oblastmi konkrétně mohou být:

- rodina, výchova a vztahy (zpřetrhané či chybějící vazby na rodinné členy, zkušenost s jejich rozvodem či rozchodem, s týráním a sexuálním zneužíváním, s odchodem z ústavních a nápravných institucí),
- zdraví a závislosti (časté psychiatrické onemocnění, infekční choroby, drogové závislosti, gamblerství);
- vzdělání (základní, vyučení či středoškolské bez maturity);
- zaměstnání a příjem (ztráta zaměstnání, dlouhodobá nezaměstnanost, chudoba, zadlužení)

Z hlediska problémů, se kterými se lidé bez domova potýkají, je proto užitečné vedle základního dělení na rodiny s dětmi a jednotlivce vhodné brát v potaz také dělení dle míry komplexnosti podpory, kterou potřebují k řešení své životní situace a rozlišit tak:

- větší skupinu lidí bez domova s menšími potřebami (přechodně či krátkodobě bez domova);
- menší skupinu lidí bez domova s velkými potřebami (epizodicky či chronicky bez domova).

K identifikaci jednotlivých skupin lidí bez domova bývá nejčastěji využívána jednotná typologie bezdomovectví a vyloučení z bydlení (tzv. ETHOS), která byla navržena Evropskou federací národních asociací pracujících s lidmi bez domova FEANTSA a která umožňuje (ve zjednodušené verzi) rozlišit následující čtyři skupiny lidí bez domova:

- bez střechy (osoby přežívající venku nebo v noclehárně),
- bez domova (osoby bydlící v ubytovnách nebo institucích, např. v sociálních ubytovnách, ubytovnách pro bezdomovce, azylových domech, ve věznicích, zdravotnických zařízeních, v zařízeních pro děti nebo podporovaném bydlení),
- v nejistém bydlení (lidé žijící v přechodném bydlení u rodiny nebo přátel, bydlení bez právního nároku, osoby ohrožené vystěhováním nebo osoby ohrožené násilím),
- osoby žijící v „nevyhovujícím bydlení“, které žijí mobilním obydlím, neobvyklých či provizorních stavbách

Nejčastěji přitom bývají lidé bez domova spojováni s prvními dvěma kategoriemi osob, tj. s osobami „bez střechy“ (přežívajícími venku, tj. ve veřejných prostorách, ve stanech, v provizorních přístřešcích, v podmostích, ve squatech, v autech nebo v cizích zahradních chatkách a dále osoby, které spí v noclehárnách pro osoby bez domova) a osobami „bez bytu“ (žijícími v azylových domech pro muže, ženy, matky s dětmi či pro rodiny, v domech na půl cesty a v obecních ubytovnách pro osoby bez domova).

Znevýhodněné a zranitelné skupiny lidí ohrožené bezdomovectvím

Některé skupiny jsou více ohroženější bezdomovectvím v závislosti na místních podmínkách a situaci. Určení těchto skupin, které jsou pak prioritní při rozhodování o poskytování sociálních služeb a sociálního bydlení, by mělo vycházet z analýz potřeb cílových skupin a stanovené priority by měly být řádně a transparentně zdůvodněny. Při určování prioritních skupin poskytovatelé služeb berou v potaz výskyt a potřeby zejména následujících zvláště zranitelných cílových skupin:

- ohrožené rodiny s dětmi (rodiny akutně ohrožené odebráním dětí do náhradní péče, u nichž jsou jedním z důvodů pro odebrání nevhodné bytové podmínky),
- rodiny, kterým poskytnutí bydlení umožní návrat dítěte z náhradní péče,

- oběti domácího násilí,
- lidé opouštějící instituce (zařízení pro výkon trestu odnětí svobody, domovy pro osoby se zdravotním postižením, psychiatrické nemocnice, oddělení sociálních lůžek v běžných nemocnicích),
- lidé opouštějící náhradní péči (dětské domovy, výchovné ústavy, diagnostické ústavy, pěstounskou péči),
- lidé přežívající venku, v ubytovnách a sociálních službách (zejména v pobytových sociálních službách se stanovenou maximální délkou pobytu),
- osoby žijící ve vážně zdravotně závadném obydlí,
- lidé nebo domácnosti s osobami se zdravotním postižením včetně lidí s duševními onemocněními a se stanoveným vyšším stupněm závislosti (II.–IV. stupeň závislosti),
- ekonomicky neaktivní senioři,
- samoživitelky a samoživitelé,
- lidé čelící diskriminaci na trhu s bydlením (MPSV, 2019).

Základní data o lidech bez domova v Brně

Ze srovnání mezi jednotlivými kraji ČR vyplývá, že **v Jihomoravském kraji je** (po Praze a po Moravskoslezském kraji) **třetí nejvyšší počet lidí bez domova (2450)**. 1233 z těchto osob (s průměrným věkem 47,7 let) spalo venku anebo v noclehárnách, 868 osob (včetně 318 dětí) využívalo azylové domy, obecní ubytovny či domy na půl cesty, 219 osob bylo v nemocnicích a 133 ve věznicích.

Přestože neexistují přesné statistiky o celkovém počtu lidí bez domova žijících ve městě Brně, kvalifikované odhady expertů pracujících s touto cílovou skupinou z roku 2015 vypovídají o zhruba 250 rodinách v situaci bezdomovectví (tj. využívajících pobytová zařízení sociálních služeb nebo v ubytovny), o stovkách dalších rodin žijících v nejistém bydlení (ohrožených vystěhováním) nebo v nevyhovujícím bydlení (v přeplněných bytech či v bytech nevhodných pro bydlení), o 1500 jednotlivcích bez domova (z toho 200 na ulici), z nichž 1200 osob nemělo stabilní legální příjem a dalších stovkách a možná tisících těch, kteří bydlí v nejistém či nevyhovujícím bydlení (GAC 2015; Strategický plán sociálního začleňování 2016-2019, Analýza drogové situace ve městě Brně 2017).

Magistrát města Brna prostřednictvím Odboru sociální péče zprostředkovává péči klientům, kteří se dostali to tíživé životní situace. Cílová skupina Oddělení sociálních kurátorů zahrnuje široké spektrum lidí na okraji společnosti a také za hranicí sociálního vyloučení, kteří tak nemají dostatek zdrojů a sil zvládnout vyřešení svých životních obtíží pouze vlastními silami. Klienti sociálních kurátorů jsou primárně jednotlivci, nikoli rodiny a rodinné systémy (rodiny do své pozornosti zahrnují jiná oddělení Odboru sociální péče).

Patří k nim:

- osoby po propuštění z výkonu vazby nebo z výkonu trestu odnětí svobody,
- osoby po ukončení léčby chorobných závislostí, propuštění ze zdravotnického zařízení, psychiatrické léčebny nebo léčebného zařízení pro chorobné závislosti,
- osoby po propuštění ze školského zařízení pro výkon ústavní či ochranné výchovy nebo z pěstounské péče po dosažení zletilosti, resp. v 19 letech,
- osoby, které nemají uspokojivě naplněny životně důležité potřeby vzhledem k tomu, že jsou osobami bez přístřeší,
- osoby, jejichž práva a zájmy jsou ohroženy trestnou činností jiné osoby,
- osoby, jejichž způsob života může vést ke konfliktu se společností.

Sociální kurátoři evidovali v roce 2019 celkem 2250 osob ohrožených sociálním vyloučením nebo osoby sociálně vyloučené, jejichž hlavní příčinou sociálního vyloučení bylo páchaní trestné činnosti (55 %),

nevyhovující bydlení nebo jeho absence (36 %) a zneužívání omamných a psychotropních látek (1 %). Ve zbylých případech sociální kurátoři poskytli základní a odborné sociální poradenství osobám, kterým hrozí sociální vyloučení např. z důvodu neschopnosti platit své finanční závazky nebo z důvodu nedostatečné informovanosti (ve věci právního či sociálního zabezpečení).

Nejpočetnější klientelu sociálních kurátorů tvoří lidé ve věku 41–50 let (24,1 %), ve věku 31–40 let (23,8 %) a 51–60 let (18,3 %). Z celkového počtu 80 % tvoří muži. Tento stav je za posledních pět let téměř neměnný.

Stále vysoká čísla na celkovém počtu ovšem evidují sociální u věkové kategorii 60 +. Lidé bez domova jednoduše stárnou. To s sebou přináší a bude přinášet vyšší potřeby na zajištění nezbytné péče a pomoci, protože bude častěji docházet ke kombinaci různých sociálních znevýhodnění a klesající míru schopnosti zajistit své potřeby vlastními silami.

Sociální pracovníci dle trvalého bydliště pracují z 86 % s osobami, které mají trvalé bydliště v Brně, z 12 % s osobami, které mají trvalé bydliště v Jihomoravském nebo jiném kraji a z 2 % s cizinci. Z cizinců je nejvíce občanů Slovenska (75 %), Polska, Ukrajiny a Bulharska (13,5 %), Rumunska, Německa, Vietnamu, Arménie a Srbska (11,5 %).

Sociální práce a sociální služby pro osoby bez domova v Brně

Péče o tuto cílovou skupinu v Brně je zajišťována prostřednictvím **dlouhodobé koordinované spolupráce města, Centra sociálních služeb, Armády spásy, Diecézní charity Brno a dalších neziskových organizací.**

Odbor sociální péče Magistrátu města Brna pro klienty zajišťuje:

- Specializované právní poradenství – dlouhodobě problematika dluhů a exekucí (50%), oblast trestního práva (20%) a rodinného práva (20%).
- Bazální sociální péči (uspokojení základních potřeb) - sociální šatník, praní prádla i zajištění osobní hygieny (Středisko osobní hygieny Rumiště), veřejné sbírky šatstva, potravinové sbírky, nábytková banka
- Terénní sociální péči, depistážní činnost – vyhledávání osob bez přístřeší
- Projekt motivovaného vyhledávání tuberkulózy mezi lidmi bez domova ve spolupráci s Krajskou hygienickou stanicí a Poliklinikou Zahradníkova (běží již 13 let)
- Program očkování lidí bez domova proti Hepatitidě typu A ve spolupráci s Nemocnicí Milosrdných bratří
- Program Housing first v rámci projektu Pilotní testování koncepce sociálního bydlení. Během tříletého období trvání programu do roku 2020 získá nový domov celkem 65 lidí bez domova

Ve spolupráci se zařízeními Centra sociálních služeb zajišťují klientům sociálních kurátorů služby azylového bydlení, které je poskytováno ve dvou úrovních, v noclehárnách a azylových domech.

V zimním období (listopad-březen) navíc doplňuje zmíněná azylová zařízení provoz tzv. nočních krizových center (NKC), která nabízejí možnost nouzového přečkání noci pro ty, kteří z nejrůznějších důvodů nemají jinou možnost noclehu a kteří by jinak byli ohroženi na svém zdraví či životě.

Služeb Nočních krizových center využilo (v sezóně 2018/2019) 471 osob, které zde strávily 6 621 osobo/noci. Pro sezónu 2019/2020 budou data známá až po 31. 3. 2019, kdy dojde k uzavření v sezóně nejdéle fungujícího nočního krizové centra Městského střediska krizové sociální pomoci Masná 3b.

Azylová zařízení Centra sociálních služeb disponují v zařízeních pro cílovou skupinu (Azylový dům Křenová 20, Dům sociální prevence Podnásepní 20, Městské středisko krizové sociální pomoci Masná 3b) celkem 85 místy v noclehárnách, 43 místy v azylových domech/ubytovnách a 36 místy v azylových domech/bytových jednotkách. Noční krizové centrum v Masné ulici má stanovenou kapacitu 42 míst.

Azylová zařízení počet uživatelů 2019	Dům soc. prevence Podnásepní 20	Azylový dům Křenová 20	Městské středisko krizové soc. pomoci Masná 3b
Noclehárna	34	-	70
Azylový dům	27	23	-
Nízkoprahové denní centrum	-	-	833

V oblasti azylového bydlení klientů probíhá spolupráce s NNO – **hlavními partnery jsou Diecézní charita Brno, Armáda spásy** (např. projekt tréninkového bydlení), **Centrum sociálních služeb** (např. sociální bydlení Francouzská 42), **Magistrát města Brna** (např. projekt bydlení s komplexní sociální podporou), které se zabývají prací se stejnou cílovou skupinou. Dále probíhá spolupráce s MČ Brno – střed na **projektu Symbios**.

Obecně se dá říci, že narůstá počet lidí, kteří se zachytí v některém typu sociální pomoci, sociálních služeb nebo v komerčním sektoru (pobytové sociální služby, komerční ubytovny). Roste tak počet lidí, kteří žijí v nestabilních bytových podmínkách s obtížnou perspektivou pozitivní změny (tj. roste počet sociálně zranitelných skupin).

Noclehárny	počet lůžek
Armáda spásy v České republice, z. s.	42
Diecézní charita Brno	34
Celkem	76
Azylové domy	počet lůžek
Armáda spásy v České republice, z. s.	92
Diecézní charita Brno	30
Celkem	122

Další zařízení sociálních služeb pro osoby v krizové situaci

Název nestátní organizace	registrovaná sociální služba
Armáda spásy v České republice, z. s.	nízkoprahová denní centra terénní programy - Centrum sociálních služeb Josefa Korbela
Diecézní charita Brno	nízkoprahová denní centra odborné sociální poradenství sociální rehabilitace
Společnost Podané ruce o. p. s.	kontaktní centra – Terapeutické centrum v JMK kontaktní centra – Kontaktní centrum v Brně terénní programy odborné sociální poradenství – Centrum poradenství v Brně odborné sociální poradenství – Poradenské centrum v Brně odborné sociální poradenství – Centrum poradenských služeb ve vězení a po výstupu
Lotos – doléčovací centrum, o. p. s.	služby následné péče – Byty na půl cesty služby následné péče – Centrum poradenství a prevence

AGAPO, o. p. s.	sociální rehabilitace
Renadi, o. p. s.	kontaktní centra odborné sociální poradenství služby následné péče
Občanská poradna Brno, z. s.	odborné sociální poradenství
Poradna Dialog, z. s.	odborné sociální poradenství
IQ Roma servis, z. s.	terénní programy
Společenství Romů na Moravě Romano jekhetaniiben pre Morava	terénní programy
Romodrom, o. p. s.	terénní programy

Budování kontaktních (komunitních) center pro lidi bez domova v době pandemie a v dalším období

S odkazem na **Usnesení Vlády ČR ze dne 30. března 2020 č. 341** a uložení povinnosti zajistit systém péče o osoby bez přístřeší s přihlédnutím k místním podmínkám a potřebám, **vznikla na jaře 2020 nově tři centra pro lidi bez domova či přístřeší a se závislostním chováním**, jejichž provoz zajišťují ve spolupráci s městem nestátní neziskové organizace s dlouholetou zkušeností v dané oblasti.

Proč bylo vybudování / posílení center pro lidi bez domova potřebné:

- Životní situace lidí bez domova (nedostatečný spánek, omezená kvalita stravování, problematické hygienické podmínky) je z hlediska zdraví velmi riziková.
- Lidé bez domova mají navíc již mnoho zdravotních problémů, včetně tzv. tri-morbidity (kombinace tělesných a duševních nemocí a problémů se závislostí). Lidé bez domova přitom ale nemají bezproblémový přístup ke zdravotní péči.
- Vzhledem k ohroženému imunitnímu systému, špatné výživě a hygieně jsou ohroženi nakažlivými chorobami a v současné pandemii COVID-19 jsou zvláště zranitelní.
- Řada opatření zaměřených na běžnou populaci – izolace, zvýšená hygiena, pobyt doma, přísné sociální distancování – není pro lidi bez domova vůbec dosažitelná.
- Tuto "mezeru" v současných opatřeních bylo třeba na úrovni města vyřešit; také tuto zranitelnou skupinu naší společnosti bylo nutné zahrnout do opatření reagujících na pandemii.
- Bylo velmi důležité omezit riziko přenosu onemocnění z této vysoce rizikové populace na zbytek obyvatelstva města. Ochrana lidí bez domova je tak důležitým a nepostradatelným prvkem při řešení současné epidemie COVID-19.

Přehled charakteru a činnosti center v době pandemie COVID 19

Centrum pro osoby bez přístřeší v lokalitě Anthropos – střelecký areál

provozovatel: **Diecézní charita Brno**

Areál s dostatečným prostorem pro umístění stacionáře (napojení na vodu i elektřinu) – stanového města. Připravuje se dostatečné zajištění mobilního hygienické zázemí.

Termín možného provozu: od 15. 4. do 15. 7. 2020, v případě potřeby do 31.10.2020

Kapacita centra: 40–50 osob/noc (denní kapacita se předpokládá vyšší)

Doba provozu: 24hodinový provoz 7 dní v týdnu – přítomnost pracovníků DCHB v čase 8.00-20.00

Počet pracovníků: 8 pracovníků v sociální oblasti (HPP) + dobrovolníci, studenti MU

Zajištění stravy: výdejní místo jídla a nápojů po celý den

Poskytování případné akutně vzniklé zdravotnické / ošetrovatelské potřeby prostřednictvím nelékařského zdravotnického personálu – spolupráce s „Medici na ulici“

Kalkulace nákladů na personální zajištění provozu centra

8 zaměstnanců na HPP + dobrovolníci. Personální náklady: cca 500 000 Kč/ měsíc

Centrum pro osoby bez přístřeší v lokalitě Vlhká

provozovatel: **Společnost Podané ruce o.p.s.**

Služba bude provozována v modulárním systému osmi buněk o půdorysu 10 x 12 m, v němž budou toalety a sprchy pro osoby bez domova, denní místnost s kuchyňkou a zázemí pro sociální pracovníky. Zařízení napojeno na inženýrské sítě.

Termín možného provozu: od 15. 4. 2020 do 15. 7. 2020, v případě potřeby do 31. 12. 2020

Kapacita centra: 40–50 osob

Doba provozu: od 8.00 do 20.00 hod 7 dní v týdnu

Počet pracovníků: 6 pracovníků v sociální oblasti (HPP) + koordinátor, dobrovolníci, studenti MU

Zajištění stravy: výdejní místo jídla a nápojů po celý den

Poskytování případné akutně vzniklé zdravotnické / ošetrovatelské potřeby prostřednictvím nelékařského zdravotnického personálu – spolupráce s „Medici na ulici“

Kalkulace nákladů na personální zajištění provozu centra

6 zaměstnanců na HPP + dobrovolníci. Personální náklady: cca 500 000 Kč/ měsíc

Centrum pro osoby bez přístřeší v lokalitě Židenická kasárna

provozovatel: **Spolek křesťanské pomoci Bučovice**

Objekt v majetku města a PČR s dostatečným prostorem pro umístění kontejnerového stacionáře (napojení na vodu i elektřinu), pro umístění ToiToi WC, sprchy.

Termín možného provozu: od 15. 4. 2020 do 31. 7. 2020, v případě potřeby do 31. 12. 2020

Kapacita centra: 50 a více osob

Doba provozu: 24hodinový provoz 7 dní v týdnu – přítomnost pracovníků v čase od 8.00 do 20.00 + možná přítomnost 1 pracovníka v čase od 20.00 do 8.00

Počet pracovníků: 8 pracovníků (DPP) + dobrovolníci

Zajištění stravy: výdejní místo jídla a nápojů po celý den

Poskytování případné akutně vzniklé zdravotnické / ošetrovatelské potřeby prostřednictvím nelékařského zdravotnického personálu – spolupráce s „Medici na ulici“

Kalkulace nákladů na personální zajištění provozu centra

8 zaměstnanců na DPP + dobrovolníci. Personální náklady: 480 000 Kč/ měsíc

Na realizaci tohoto systému krizové pomoci **po dobu tří měsíců** bylo z rozpočtu města formou individuálních dotací jen na personální zajištění a další nutné drobné vybavení vynaloženo celkem 4 500 tis. Kč z OSP ORJ 7200.

Prostory pro případnou karanténu byly připraveny v rámci **Centra sociálních služeb, p.o.** (budova na ul. Železniční).

Do činnosti center se od začátku zapojily spolupracující subjekty:

- **Masarykova univerzita, zejména Fakulta sociálních studií** – studenti a studentky oborů sociální práce nebo psychologie v centru mohli absolvovat svoji praxi. Studenti MU tvořili 82 % všech dobrovolníků, jen v centru na Vlhké odpracovali celkem 2 820 hodin.
- **Městská policie Brno** – zvýšený výskyt hlídek MPB a pracovníci centra dostali číslo na centrálu MPB, aby mohl případný kontakt a následný zásah proběhnout co nejrychleji. Jak pracovníci centra, tak většina pracovníků MPB hodnotí spolupráci kladně. Zároveň lze doložit poměrové snížení přestupků o 50 %.
- **Medici na ulici** – pro klienty velmi důležitá služba. Medici docházeli 3x týdně a zpravidla ošetřili 10-15 klientů denně. Díky pravidelnému ošetření od mediků se zdravotní stav některých klientů se velmi zlepšil.
- **Práh Jižní Morava** – daří předávat klienty s psychiatrickou diagnózou, nebo podezřením na psychiatrickou diagnózu. Se společnými klienty řeší poradenství ohledně psychického stavu a s některými sociální bydlení.
- **Renadi** – zabývá se prací s lidmi závislými na alkoholu, pracovníci dochází 1x týdně na 2 hodiny. Již zde mají klienty, se kterými se setkávají opakovaně, a se kterými zahájili dlouhodobější spolupráci.

Nastalá situace ukázala, že **město dokáže okamžitě reagovat na vzniklou krizi a spojit se při řešení s příspěvkovými a neziskovými organizacemi**. Během několika dnů vznikly místa pro různé cílové skupiny, o které bylo kompletně postaráno.

Ze strany města byla kompletně zajištěna a plně hrazena provozní část, dodávka ochranných pomůcek atd. Rada města Brna schválila **zhotovování a distribuci jídel pro sociálně potřebné v Jídelně MMB** po dobu trvání nouzového stavu a dále prodloužení termínu do 31. 8. 2020 (R8/083 dne 6. 5. 2020).

V červenci bylo Odborem sociální péče v návaznosti na materiál schválený Zastupitelstvem města Brna Z8/16 dne 21.4.2020, vyhodnocení realizace přijatých opatření vč. aktuální situace, po konzultacích s dotčenými organizacemi, pracovníky OSP MMB a dalších odborníků (FSS MU) navrženo:

- Provoz **Centra v lokalitě Anthropos – střelecký areál** (Diecézní charita Brno) zachovat do 31. 7. v plné kapacitě 50-55 osob v celodenních režimu dle potřeb klientů. Od 1. 8. do 15. 8. postupné přeměrování klientů do sítě stávajících služeb (denní centra, noclehárny, azylové domy, terénní programy prevence bezdomovectví), u vytipovaných klientů do návazného bydlení s podporou služeb atd. **Ukončení provozu nejpozději do 15. 8. 2020.**
- Provoz **Centra v lokalitě Vlhká** (Společnost Podané ruce o.p.s.) zachovat i pro další období a zahájit proces registrace sociální služby „nizkoprahová denní centra“ (NDC) pro osoby bez přístřeší v kombinaci se závislostním chováním, s okamžitou kapacitou 50 osob, provozní doba pondělí až neděle (cca 60 hodin týdně) vč. 9 úvazků přímé péče (pro rok 2021).

- Provoz **Centra židenická kasárna** (Spolek křesťanské pomoci Bučovice) **zachovat i pro další období** v rámci režimu humanitární pomoci s doporučením registrace sociálních služby sociální rehabilitace (podpora ze strany OSP MMB).

Zřízení kontaktních center přineslo snížení výskytu osob bez domova na území Brna středu. V meziročním srovnání dubna 2019 a 2020 došlo k více jak 50% poklesu pohybu osob na sledovaném území (data Oddělení sociální kurátoři OSP MMB). V tomto smyslu byla realizace těchto kontaktních center významnou hrází rizika přenosu COVID 19. Vybudování a provozování kontaktních center bylo racionální a vědeckými argumenty podpořenou cestou, jak rizika minimalizovat. Důležitou stránkou věci je ale hledání dalších zdrojů nejenom pro udržení činnosti sociální práce, nýbrž pro její další rozvoj. V dané situaci je nebezpečí spojené s dalšími vlnami pandemie stále přítomné.

Zhodnocení a doporučení dalšího postupu

Velká infekčnost koronaviru nového a relativně vysoká smrtnost jím vyvolaného onemocnění je pro lidi bez přístřeší významnou hrozbou. Volný a nekontrolovaný pohyb osob bez domova by pak za těchto podmínek znamenal také vysoké riziko přenosu nákazy mezi další obyvatelé města.

Vybudování a provozování kontaktních center bylo racionální a vědeckými argumenty podpořenou cestou, jak rizika minimalizovat. Důležitou stránkou věci je ale hledání dalších zdrojů nejenom pro udržení činnosti těchto center, nýbrž pro jejich další rozvoj. V dané situaci je nebezpečí spojené s dalšími vlnami pandemie stále přítomné. Odpor v místech, kde se zřizují obdobná centra je často založený na iracionálních obavách a je vhodné mu předcházet dobrou a systematickou informovaností obyvatel lokality.

Činnost center by se dále měla soustředit nikoliv jen na zajištění základních podmínek pro přežití osob bez domova, ale mělo by dojít k prohloubení individuálně orientovaných aktivit sociální práce, které by dále směřovaly k pomoci osobám v návratu do běžného života. To ovšem vyžaduje angažmá vyššího počtu kvalifikovaných sociálních pracovníků, lepší materiální zajištění a celkovou podporu města.

Vybudování center zakládá příležitost pro další rozvoj systému podpory osob bez domova v Brně, která by dále mohla navázat na celostátní strategii ČR, případně být zdrojem nových podnětů pro její inovaci.

Klíčové priority efektivní intervence musí zahrnovat:

- aktivní vyhledávání případů (terénní práce + nízkoprahová denní centra),
- vytvoření zázemí pro nouzový pobyt osob bez domova s možností osobní hygieny a stravy včetně základní lékařské a ošetrovatelské péče,
- poskytování přístupu k nouzovému bydlení, které je vhodné i pro izolační účely,
- úprava stávajících azylových míst, aby byly bezpečné,
- podporu je potřeba soustředit nejenom na ty, kteří trpí bezdomovectvím, ale měla by se cílit na ochranu těch zranitelných obyvatel, kterým hrozí riziko bezdomovectví z důvodu možného ekonomického dopadu epidemie COVID-19.

Do konce roku 2020 navrhuje Odbor sociální péče stávající kapacity sociálních služeb pro danou cílovou skupinu pro nejbližší období a zajištění dostatečné kapacity sociální práce s klienty prohloubit rozšířením provozní doby nízkoprahových denních center a navýšení úvazků v přímé péči od 1. 9. 2020 do konce tohoto roku:

- **nízkoprahové denní centrum – Diecézní charita Brno (Bratislavská)** s okamžitou kapacitou 50 osob (ročně přes 1 300 osob), v období od 1.9. do 31. 12. 2020 (4 měsíce) rozšířit o 2 úvazky (na celkových 6), což umožní rozšíření provozní doby na 35 hodin týdně pondělí až pátek celoročně a navýšení počtu návštěv o 15%. Kalkulace personálních nákladů ve výši 375 tis. Kč.
- **nízkoprahové denní centrum – Armáda spásy ČR (Mlýnská)** s okamžitou kapacitou 49 osob (ročně přes 1 000 osob), v období od 1.9. do 31.12.2020 (4 měsíce) rozšířit o 2 úvazky (na celkových 5), což umožní rozšíření provozní doby na 35 hodin týdně pondělí až pátek celoročně a navýšení počtu návštěv až o 15%. Dále navýšení 6 lůžek noclehárny. Kalkulace personálních nákladů ve výši 375 tis. Kč.

Pro rok 2021 vyjednal Odbor sociální péče s Jihomoravským krajem **aktualizaci Základní sítě sociálních služeb Jihomoravského kraje pro rok 2021 vznik nové služby a rozšíření kapacity viz:**

- **nízkoprahové denní centrum – Společnost Podané ruce (lokality Vlhká):** vznik nové služby s okamžitou kapacitou 50 osob (ročně přes 1 000 osob), provozní doba 58 hodin týdně (pondělí až neděle) celoročně, 8 úvazků přímé péče
- **nízkoprahové denní centrum – Diecézní charita Brno (Bratislavská):** rozšíření o 1 úvazek přímé péče, umožní rozšíření provozní doby na 35 hodin týdně pondělí až pátek celoročně
- **nízkoprahové denní centrum – Armáda spásy ČR (Mlýnská):** rozšíření o 1 úvazek přímé péče, umožní rozšíření provozní doby na 35 hodin týdně pondělí až pátek celoročně
- **sociální rehabilitace – Nový prostor (pracovní uplatnění):** znovuzařazení do sítě 1 úvazku přímé péče
- **terénní programy – Diecézní charita Brno (TP sv. Františka):** převod úvazků z dočasné sítě do základní v rozsahu 2,7 úvazků přímé péče

Zdroje:

Materiály Oddělení koncepce a plánování služeb OSP MMB

Průběžné zprávy realizace center – Společnost Podané ruce, Diecézní charita Brno, Armáda spásy ČR

Zpráva o sociální péči ve městě Brně za rok 2019

Doc. PhDr. Pavel Navrátil, PhD., FSS MU (Katedra sociální politiky a sociální práce) – Zpráva „Klíčové argumenty pro budování kontaktních (komunitních) center pro lidi bez domova v době pandemie a v dalším období“

Iveta Zelenková a kol, Pavel Horák, FSS MU (Katedra sociální politiky a sociální práce) – „Lidé bez domova a osoby ohrožené ztrátou bydlení“, zpracováno z podkladových materiálů pro analytickou část připravované „Koncepce sociální politiky města Brna do roku 2030“